

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.06.2019, sp. zn. 6 Tz 62/2019, ECLI:CZ:NS:2019:6.TZ.62.2019.1

Číslo: 10/2020

Právní věta:

Pokud byl obviněnému v rozporu s § 73 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti bez časového vymezení doby, po kterou má zákaz trvat, tedy na dobu neurčitou, je takový trest ve zřejmém rozporu s účelem trestu ve smyslu § 266 odst. 2 tr. ř., a zakládá tak důvod k podání stížnosti pro porušení zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.06.2019

Spisová značka: 6 Tz 62/2019

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Stížnost pro porušení zákona, Zákaz činnosti

Předpisy: § 266 odst. 2 tr. ř.
§ 73 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu stížnosti pro porušení zákona, kterou podala ministryně spravedlnosti, rozhodl podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř. tak, že pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Chomutově ze dne 11. 10. 2018, sp. zn. 47 T 150/2016, byl ve výroku o trestu porušen zákon v ustanoveních § 38 odst. 1 a § 73 odst. 1 tr. zákoníku, a to v neprospěch obviněné R. R. Tento rozsudek byl zrušen v celém výroku o trestu. Současně byla zrušena také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozsudku, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud pak přikázal Okresnímu soudu v Chomutově, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Řízení předcházející podání stížnosti pro porušení zákona

1. Rozsudkem Okresního soudu v Chomutově ze dne 11. 10. 2018, sp. zn. 47 T 150/2016, byla obviněná R. R. uznána vinnou zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku a zločinem padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1, odst. 2, písm. c) tr. zákoníku.

2. Za uvedené zločiny byla odsouzena podle § 209 odst. 4 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 30 měsíců, jehož výkon jí byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 roků. Současně jí byl podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti vymezený jako „trest zákazu činnosti ve statutárních orgánech obchodních společností a trest zákazu činnosti výkonu funkce umožňující jménem zmocnitele uzavírat finančně závazkové vztahy“.

3. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená obchodní společnost M. M. B., a. s., odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

4. Rozsudek nabyl právní moci ve výroku o vině a trestu dne 11. 10. 2018, ve vztahu k výroku o náhradě škody dne 31. 10. 2018.

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

5. Proti citovanému rozsudku podala ministryně spravedlnosti podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněné R. R. V ní uvedla, že podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku může soud uložit trest zákazu činnosti na 1 rok až 10 let, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností. Podle § 38 odst. 1 tr. zákoníku platí, že trestní sankce je nutno ukládat s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a poměrům pachatele.

6. Jak vyplývá z rekapitulace výroku o trestu zákazu činnosti (pod bodem 2. tohoto rozsudku), uvedený výrok zcela postrádá stanovení jakékoliv výměry. Tento zásadní údaj pak nelze zjistit ani z protokolu o hlavním líčení a ze zvukového záznamu z hlavního líčení. Trest zákazu činnosti tak byl uložen na neomezenou dobu, což trestní zákoník nepřipouští. Zároveň je uložený trest nevyhnutelně ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu. Za těchto okolností je namístě zrušit napadený rozsudek ve výroku o trestu a vrátit věc v tomto rozsahu soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

7. Ze shora rozvedených důvodů proto ministryně spravedlnosti navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem Okresního soudu v Chomutově ze dne 11. 10. 2018, sp. zn. 47 T 150/2016, byl ve výroku o trestu porušen zákon v ustanoveních § 38 odst. 1 a § 73 odst. 1 tr. zákoníku, a to v neprospěch obviněné R. R., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek ve výroku o trestu, stejně jako další rozhodnutí obsahově navazující na zrušený rozsudek, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a aby podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal věc Okresnímu soudu v Chomutově k novému projednání a rozhodnutí.

8. Obviněná se ke stížnosti ministryně spravedlnosti písemně nevyjádřila.

9. Při veřejném zasedání přítomná státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství vyjádřila shodné stanovisko s argumentací obsaženou ve stížnosti pro porušení zákona a navrhla, aby Nejvyšší soud zcela vyhověl jejímu návrhu s tím, aby přikázal Okresnímu soudu v Chomutově, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Obhájkyň obviněné učinila shodný návrh.

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

10. Z výše uvedeného je zřejmé, že stížnost pro porušení zákona, kterou podala ministryně spravedlnosti, směřuje pouze proti výroku o trestu. Nejvyšší soud se tak musel ještě předtím, než přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla podána stížnost pro porušení zákona (v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení

předcházející napadenému rozhodnutí), nejprve zabývat tím, zda je tato stížnost přípustná podle § 266 odst. 2 tr. ř.

11. Podle § 266 odst. 2 tr. ř. lze stížnost pro porušení zákona podat proti výroku o trestu jen tehdy, jestliže je trest ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo jestliže uložený druh trestu je v zřejmém rozporu s účelem trestu.

12. Z obsahu podané stížnosti pro porušení zákona je pak zřejmé, že ministryně spravedlnosti má za to, že uložení trestu zákazu činnosti na neomezenou dobu je v rozporu s ustanovením § 73 odst. 1 tr. zákoníku a dále ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu.

13. Obecně lze konstatovat, že hlediska pro posuzování povahy a závažnosti trestného činu vyplývající z ustanovení § 39 odst. 2 tr. zákoníku nelze přesně vymezit a kvantifikovat, a proto zřejmý nepoměr uloženého trestu (u mladistvých trestního opatření) k povaze a závažnosti trestného činu bude zpravidla dán jen tehdy, když druh nebo výměra trestu (trestního opatření) podstatně nerespektuje tato hlediska vymezená trestním zákoníkem. Zřejmý nepoměr je třeba posuzovat i ve vztahu k trestní sazbě stanovené za konkrétní posuzovaný trestný čin (provinění) v trestním zákoníku (u mladistvých i v § 26 až § 33 z. s. m. a právnických osob v § 16 až § 23 t. o. p. o.). Půjde tedy zejména o případy, kdy byl např. trest (trestní opatření) uložen při horní hranici trestní sazby namísto správně uloženého trestu (trestního opatření) při dolní hranici trestní sazby a naopak, nebo jako podmíněný trest (trestní opatření) odnětí svobody, ač měl být vyměřen trest (trestní opatření) nepodmíněný, a naopak. O zřejmý nepoměr může jít i v těch případech, kdy měl být vyměřen kromě uloženého trestu (trestního opatření) ještě další trest (trestní opatření) a naopak, kdy byl uložen v rozporu se zákonem souhrnný trest (trestní opatření), který uložen být neměl, či tento trest (trestní opatření) naopak uložen nebyl, ač správně podle zákona být uložen měl. Spadají sem i případy, kdy bylo upuštěno od potrestání, ač pro to nebyly splněny podmínky uvedené v § 46 až § 48 tr. zákoníku, či u mladistvého pro upuštění od uložení trestního opatření podle § 11, § 12 a § 14 z. s. m., nebo byl naproti tomu uložen trest, ač správně mělo být ve smyslu uvedených ustanovení upuštěno od potrestání (u mladistvého upuštěno od uložení trestního opatření).

14. V dané trestní věci, pokud byl obviněný R. R. uložen trest zákazu činnosti na neomezenou dobu (bez přesného časového vymezení), je posouzení toho, zda byl obviněný uložen trest ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu, poněkud problematické, neboť neexistence jakékoli výměry tohoto trestu ve výroku odsuzujícího rozsudku znamená nedostatek významného východiska pro provedení přezkumu ve vztahu k uplatňovanému důvodu. Podobným způsobem pak je nutno nahlížet i na vztah zřejmého nepoměru uloženého trestu k poměrům pachatele.

15. Nejvyšší soud je však přesvědčen, že přípustnost stížnosti pro porušení zákona je jednoznačně dána z hlediska dalšího kritéria, jímž je to, že uložený druh trestu je ve zřejmém rozporu s účelem trestu. Trest zákazu činnosti uložený na neomezenou dobu je nutno považovat za příkře odporující účelu tohoto druhu trestu. Účel trestu (opět v obecnosti, tedy jako právní následek trestní odpovědnosti pachatele trestného činu) není v trestním zákoníku výslovně vyjádřen, a jeho vymezení je tak ponecháno trestněprávní nauce a soudní judikatuře. V trestním zákoníku je takové vymezení nahrazeno formulací obecných zásad sankcionování přímo aplikovatelných na konkrétní případ, které jsou určeny jednak pro všechny sankce (§ 36 až § 38 tr. zákoníku) a navíc speciálně pro tresty (§ 39 až § 45 tr. zákoníku). Účel trestání je dále nutno dovozovat nejen z těchto obecných zásad a z celkového pojetí trestného zákoníku, ale i z jednotlivých ustanovení upravujících ukládání konkrétních trestních sankcí, tedy v dané trestní věci i z ustanovení § 73 tr. zákoníku, který upravuje podmínky pro ukládání trestu zákazu činnosti. Z citovaného ustanovení je zcela zřejmé, že účelem, který má být dosažen uložením tohoto druhu trestu, je zamezit pachateli po určité, ve výroku odsuzujícího rozsudku konkrétně vymezenou dobu ve výkonu činnosti, která měla souvislost se spácháním trestného činu, za nějž se mu ukládá tato trestní sankce. Pokud je v důsledku vady

rozsudku pachateli zakázán výkon takové činnosti na dobu neurčitou, pak je nezbytné dovodit, že takto uložený trest je ve zřejmém rozporu s účelem trestu ve smyslu § 266 odst. 2 tr. ř.

16. V tomto ohledu proto musí být stížnost ministryně spravedlnosti směřující toliko proti výroku o trestu posouzena jako přípustná a současně i jako důvodná, neboť napadeným rozhodnutím soudu ve vytýkaném směru, tedy neuvedením výměry ukládaného trestu zákazu činnosti, byl skutečně porušen zákon, a to v neprospěch obviněné.

17. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku soud může uložit trest zákazu činnosti (jen) na 1 rok až 10 let, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností.

18. S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že okresní soud uložil obviněné R. R. nezákonný trest zákazu činnosti v rozporu s ustanovením § 73 odst. 1 tr. zákoníku. Pokud za splnění ostatních podmínek obsažených v uvedeném ustanovení uložil obviněné tento trest, pak měl zároveň stanovit (a odůvodnit) s přihlédnutím ke všem rozhodným kritériím uvedeným výše v tomto rozsudku pod bodem 15. jeho přiměřenou délku (v trvání 1 roku až 10 let). Okresní soud tak uvedeným způsobem porušil zákon v ustanovení § 73 odst. 1 tr. zákoníku, což je primární a rozhodující důvod pro vyslovení porušení zákona Nejvyšším soudem, a zároveň také rozhodl v rozporu s obecným ustanovením § 38 odst. 1 tr. zákoníku, které je nutné zvažovat z hlediska přiměřenosti každého ukládaného trestu (vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a poměrům pachatele).

19. Pokud ze spisového materiálu není zjištěno, že by v rozsudku chybějící údaj o délce doby, na kterou je trest zákazu činnosti uložen, byl jen důsledkem vady nastalé při vyhotovení rozsudku, takže by nápravy mohlo být dosaženo způsobem upraveným v § 131 odst. 1 tr. ř. (nic takového však z protokolu o hlavním líčení či ze zvukového záznamu v dané věci nevyplývá), musel Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovit, že pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Chomutově ze dne 11. 10. 2018, sp. zn. 47 T 150/2016, byl ve výroku o trestu porušen zákon v ustanoveních § 38 odst. 1 a § 73 odst. 1 tr. zákoníku, a to v neprospěch obviněné. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. proto Nejvyšší soud zrušil rozsudek napadený stížností pro porušení zákona, a to v celém výroku o trestu, tedy včetně uloženého trestu odnětí svobody. Nezrušení výroku též o tomto druhu trestu by totiž okresnímu soudu z hlediska zásady nepřípustnosti trestního stíhání pro překážku věci rozhodnuté [§ 11 odst. 1 písm. h) tr. ř.] bránilo v provedení řízení a v novém uložení nyní přezkoumávaného trestu zákazu činnosti (viz rozhodnutí pod č. [40/2011-II. Sb. rozh. tr.](#)). Nejvyšší soud pak zrušil i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozsudku, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Chomutově, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

20. Při svém rozhodování bude okresní soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším soudem v tomto rozsudku. Při stanovení druhu a výměry trestu zákazu činnosti tedy bude vážit všechna rozhodná ustanovení trestního zákoníku tak, aby uložil obviněné zákonný a přiměřený trest. Takto promítne do svých úvah jak obecná ustanovení rozhodná pro ukládání trestů (zejména § 36 až § 39 tr. zákoníku), ale zohlední i všechny zjišťované polehčující a přitěžující okolnosti (§ 41 a § 42 tr. zákoníku) a také se vypořádá s důvody pro uložení trestu zákazu činnosti co do druhu tohoto trestu a jeho výměry z hlediska ustanovení § 73 tr. zákoníku.